

Realiteiten, Uitdagingen en Benaderingen bij de Bestrijding van Racisme in het Basis- en Profvoetbal: een Europees Perspectief

Managementsamenvatting

Transnationaal Vergelijkend Rapport
Cyprus – Griekenland – Ireland – Nederland – Roemenië

Co-Funded by
the Erasmus+ Programme of
the European Union

Dit project is gefinancierd met steun van de Europese Commissie. Deze publicatie geeft alleen de mening van de auteur weer en de Commissie kan niet verantwoordelijk gehouden worden voor enig gebruik dat gemaakt kan worden van de hierin opgenomen informatie. Projectnummer: 622561-EPP-1-2020-1-CY-SPO-SCP

December 2021

Imprint

Dit rapport is een resultaat van het TACKLE-project. Het is de samenvatting van het transnationale rapport dat is samengesteld door het consortium dat de huidige realiteit, uitdagingen en hiaten onderzoekt, analyseert en presenteert met betrekking tot de aanwezigheid van racistisch gedrag en incidenten in het basisvoetbal in vijf Europese landen. Ga voor meer informatie over het project en voor downloadbaar onderzoeks- en ondersteunend materiaal naar:

www.tackleproject.eu

De projectpartners verlenen het grote publiek de wettelijke toestemming om dit rapport te gebruiken.

Zij mogen:

- Het werk gebruiken
- Het werk aanpassen waar nodig
- Het originele of aangepaste werk reproduceren en met anderen delen

Onder de licentie dient de originele bron vermeld te worden, iedere keer wanneer het werk of een afgeleide gebruikt of gedeeld wordt. Verder mag het werk niet commercieel worden gebruikt en dienen afgeleide producten onder dezelfde licentievoorwaarden gedeeld te worden. Alle foto's en kunstwerken in dit rapport verschijnen met toestemming van de respectieve personen en organisaties.

Projectpartners

CARDET- Centrum voor de bevordering van onderzoek en ontwikkeling in educatieve technologie | www.cardet.org

KMOP - Centrum voor Sociale Actie en Innovatie | www.kmop.gr

UEFA Stichting voor Kinderen | www.uefafoundation.org

Fare-netwerk | www.farenet.org

Spectrumonderzoekscentrum | www.spectrumresearchcentre.com

Universitatea Din Pitesti | www.upit.ro

Co-Funded by
the Erasmus+ Programme of
the European Union

Dit project is gefinancierd met steun van de Europese Commissie. Deze publicatie geeft alleen de mening van de auteur weer en de Commissie kan niet verantwoordelijk gehouden worden voor enig gebruik dat gemaakt kan worden van de hierin opgenomen informatie. Projectnummer: 622561-EPP-1-2020-1-CY-SPO-SCP

Table of Contents

Introductie	4
Methodologie.....	5
Belangrijkste bevindingen	6
Oorzaken van Racisme	6
Diepgewortelde Vooroordelen & Nationalistische Percepties	6
Daders van Racistisch Gedrag	6
Professioneel versus Basisvoetbal	7
Passiviteit van Voetbalorganisaties en -Autoriteiten	7
Gebrek aan Training voor Voetbalprofessionals en Coaches	7
Verschillende percepties over de omvang en het belang van het probleem	7
Gebrek aan begrip van institutionele factoren die racisme in stand houden	8
Behoefte aan Coördinatie en holistische acties om racisme in het amateurvoetbal aan te pakken	8
Onvoldoende rapportagemechanismen	8
Behoefte aan en Grote Belangstelling voor Trainingen in het Veld	8
Conclusies	9

Introductie

Dit document is een samenvatting van het transnationale rapport, ontwikkeld door het project 'Racisme Aanpakken in Basisvoetbal – TACKLE', over de 'Realiteit, Uitdagingen en Benaderingen bij de bestrijding van racisme in basis- en profvoetbal: een Europees perspectief'.

Het transnationale rapport 'Realiteit, Uitdagingen en Benaderingen bij de bestrijding van racisme in het basis- en profvoetbal: een Europees perspectief' is opgesteld na een vergelijkende analyse van de bevindingen van het onderzoek dat is uitgevoerd in Cyprus, Griekenland, Ierland, Roemenië en Nederland. Het haalt informatie en gegevens uit de nationale rapporten die door de uitvoerende partners op basis van de bevindingen van hun bureau- en veldonderzoek samengesteld zijn en illustreert de huidige realiteit, uitdagingen en hiaten met betrekking tot racisme in amateurvoetbal. Het identificeert en presenteert ook goede praktijken en effectieve benaderingen voor het voorkomen van racisme in het voetbal en het bevorderen van inclusie en diversiteit in voetbalteams en voetbalcompetities. Het belangrijkste is dat het het framework vormt waarop het project de leermiddelen en hulpmiddelen zal ontwikkelen om voetbalcoaches en professionals op te leiden en in staat te stellen op te treden als agenten bij het uitroeien van racisme in het basisvoetbal.

De samenvatting bevat de belangrijkste bevindingen en conclusies van het Transnationale Rapport. Voor een meer diepgaande analyse en om de geïdentificeerde Goede Praktijken te bekijken, ga naar het Transnationale Rapport (in het Engels) op de website van TACKLE.

Methodologie

Het transnationale rapport over de 'Realiteiten, Uitdagingen en Benaderingen bij de bestrijding van racisme in het basis- en profvoetbal: een Europees perspectief' is ontwikkeld in overeenstemming met de parameters die door het TACKLE Consortium zijn vastgesteld in een alomvattend onderzoeksprotocol. Concreet volgden de uitvoerende partners een gemengde onderzoeksmethodologie waarbij kwantitatieve en kwalitatieve verzameld en geanalyseerd werden. Ook maakte het onderzoeksteam gebruik van zowel primaire als secundaire bronnen.

Om te zorgen voor duidelijkheid en een uniforme aanpak in het onderzoek en de ontwikkeling van de resultaten van het project, baseert het Consortium zijn werk op de UEFA-definitie van basisvoetbal:

"Al het voetbal dat niet-professioneel en niet-elite is. Voorbeelden hiervan zijn kindervoetbal, school- of jeugdvoetbal, amateurvoetbal, voetbal voor gehandicapte spelers, en zelfs voetbal voor veteranen. Oftewel, het gaat om voetbal dat door de meeste mensen op een niveau wordt gespeeld." waar deelname en liefde voor het spel op nummer één staan."

Bovendien gebruikt het onderzoeksteam voor de praktische doeleinden van dit project de definitie van racisme zoals vastgesteld door het Internationaal Verdrag van de VN inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie:

"...alle soorten onderscheid, uitsluiting, beperking of voorkeur op basis van ras, huidskleur, afkomst of nationale of etnische afkomst met als doel of gevolg dat de erkenning, het genot of de uitoefening, op voet van gelijkheid, van mensenrechten en fundamentele vrijheden op politiek, economisch, sociaal, cultureel of enig ander gebied van het openbare leven". (Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie, OHCHR, 1965)

Deze definitie dekt de meest voorkomende vormen en openlijke uitingen van racisme en vreemdelingenhaat in het voetbal, zoals anti-zwarten, anti-Roma-misbruik, xenofobie, antisemitisme, islamofobie, extreem nationalisme, neonazistische uitingen in het voetbal, evenals minder duidelijke uitingen zoals vooroordelen.

In de eerste fase van hun onderzoek hebben de partners secundaire bronnen, media en gegevens van de nationale voetbalbond en relevante ngo's bestudeerd om de huidige realiteit, behoeften en uitdagingen in het veld te analyseren en in kaart te brengen. Door middel van dat proces identificeerden ze ook belanghebbenden en praktijkmensen die betrokken moesten worden om een holistisch begrip van de situatie te krijgen en om bestaande hiaten en effectieve benaderingen in de strijd tegen racisme in het voetbal te identificeren. Vervolgens hielden ze een aantal interviews, werkten ze met focusgroepen en voerden ze enquêtes uit met spelers, coaches en andere belanghebbenden in het voetbal op basis- en professioneel niveau.

De bevindingen van zowel het desk- als het veldonderzoek in de uitvoerende landen werden in nationale rapporten gedocumenteerd (Deze documenten zijn beschikbaar op de website van TACKLE). De nationale rapporten geven een overzicht van de stand van zaken in ieder

land, samen met de standpunten, zorgen en suggesties van voetbalprofessionals en belanghebbenden in het veld. Daarbij deden ze ook een vergelijkende analyse voor de samenstelling van het transnationale rapport, dat een vergelijkende analyse bevat van de realiteiten, hiaten en uitdagingen die in ieder land geïdentificeerd zijn, samen met een illustratie van effectieve praktijken en benaderingen van alle betrokken landen. Het transnationale rapport zal de partners ook ondersteunen bij het ontwerpen en ontwikkelen van de rest van de output van TACKLE.

Belangrijkste bevindingen

Oorzaken van Racisme

Uit het onderzoek blijkt dat gebrek aan begrip en opleiding, de opvoeding van jonge voetballers en sociale factoren de belangrijkste oorzaken zijn van racistische neigingen en gedragingen in het amateurvoetbal. Ook benadrukten de professionals en belanghebbenden die betrokken waren bij het onderzoek in alle uitvoerende landen het effect dat het gedrag van ouders en coaches heeft op de opvatting van de spelers over het belang van de kwestie en de noodzaak om respectvol te zijn tegenover mensen en spelers van andere etnische groepen. Hierbij lieten ze weten ook weten dat spelers, vooral jonge spelers, de neiging hebben om racistisch gedrag of vooroordelen van hun ouders en coaches over te nemen en te weerspiegelen. Tot slot werd erop gewezen dat racistische uitingen en gedragingen tijdens wedstrijden kunnen voortkomen uit de druk en de competitiviteit van een voetbalwedstrijd.

Diepgewortelde Vooroordelen & Nationalistische Percepties

De vormen en uitingen van racisme in het desbetreffende land weerspiegelen bestaande percepties, opvattingen en verdeeldheid in de samenlevingen van de uitvoerende landen. Het valt op dat nationalistische opvattingen of vooroordelen tegen etnische minderheden en migranten vaak overslaan en hun opwachting maken in het basisvoetbal en dat de leden van dergelijke groepen het doelwit zijn van discriminerend gedrag. Vanwege de bijzonderheden van de geschiedenis en de samenleving van elk land, verschillen de vorm en manieren waarop racisme in basisvoetbal wordt uitgedrukt, van land tot land. Met name in Ierland neemt het vaak de vorm aan van sektarisme. In Roemenië en Cyprus gaat het geregeld over een manifestatie van nationalistische en anti-minderheidsgevoelens en in Griekenland en Nederland is het vaak tegen migrantengroepen gericht.

Daders van Racistisch Gedrag

Tijdens het onderzoek kwam naar voren dat alle partijen die zijn betrokken bij een voetbalwedstrijd racistisch gedrag kunnen vertonen. Dit geldt ook voor scheidsrechters – waarbij een van de deelnemers aan het onderzoek liet weten dat ze met twee maten meten wanneer ze beslissingen maken over spelers met een migrantenachtergrond – coaches, spelers en ouders aan de zijlijn. De laatste groep werd het vaakst genoemd door de deelnemers aan het onderzoek, die ook het nadelige effect opmerkten dat hun gedrag vaak heeft op individuele spelers, teams en de sport in het algemeen.

Professioneel versus Basisvoetbal

Er bestaat een substantiële discrepantie tussen profvoetbal en amateurvoetbal wat betreft de aandacht die besteed wordt aan de maatregelen die worden getroffen om discriminerend gedrag en incidenten vast te stellen, vast te leggen en aan te pakken. Hoewel incidenten van racisme op professioneel niveau beter worden bekeken – door de autoriteiten, de media, fans en het grote publiek – en er concrete maatregelen worden getroffen om ze aan te pakken, blijven ze vaker wel dan niet ondergerapporteerd en onaangeroerd op basisniveau.

Passiviteit van Voetbalorganisaties en -Autoriteiten

Voetbalorganisaties en -federaties treffen onvoldoende maatregelen en zetten te weinig stappen om racistisch en discriminerend gedrag vast te stellen, aan te pakken en te voorkomen. Het is indicatief dat de overgrote meerderheid van de deelnemers aan enquêtes, focusgroepen en interviews in alle projectlanden de bestaande acties om discriminatie in het voetbal aan te pakken, als onvoldoende ziet. Ze lieten weten dat er een gebrek is aan systematisch beleid, actieplannen, rapportagemechanismen en trainingen in het veld, terwijl het vaak zo is dat relevante partijen ervoor kiezen om het probleem in het voetbal te bagatelliseren. Verder kan de conclusie worden getrokken dat hoewel er in de meeste nationale voetbalbonden tuchtreglementen bestaan om discriminatie aan te pakken en de disciplinaire codes van de FIFA en UEFA gevolgd worden, het toepassen ervan vaak als inconsistent gezien wordt.

Gebrek aan Training voor Voetbalprofessionals en Coaches

De mensen die aan het onderzoek deelnamen in alle uitvoerende landen gaven aan de behoefte te hebben aan meer informatie en training van voetbalprofessionals en coaches in het identificeren, voorkomen en racistisch gedrag. Het valt op dat de meerderheid van de deelnemers aan het veldonderzoek (70%) aangaf geen informatie of training te hebben gekregen over racisme en discriminatie in het voetbal. Slechts 24% van de tijdens het onderzoek betrokken voetbal-/sportclubs geeft aan hun personeel een relevante opleiding te geven. Deze gegevens vormen bewijs van de ontoereikende activiteit en informatieverstrekking over dit onderwerp, ook van de autoriteiten en het maatschappelijk middenveld. Dit gebrek aan training en gestructureerde informatie over de kwestie bleek ook uit de verschillende en verwarrende interpretaties van racisme die naar voren werden gebracht in de interviews en focusgroepen die als onderdeel van het veldonderzoek werden gehouden.

Verschillende percepties over de omvang en het belang van het probleem

De bevindingen van het veldonderzoek laten een verschil zien tussen de deelnemers in Nederland en de rest van de landen over de omvang en het belang van de problematiek van racisme. Terwijl de deelnemers in Nederland het bestaan en de diverse effecten van racisme in het basisvoetbal benadrukten, merkten ze in de rest van de landen van het onderzoek op dat het probleem redelijk beperkt is en dat ze nooit getuige zijn geweest van incidenten van racisme. Echter werden in de loop van de gesprekken voorbeelden en verkapte uitingen van racisme opgemerkt (bijvoorbeeld bijnamen die zijn gebaseerd op de etniciteit van de spelers).

Hieruit kan worden afgeleid dat ze de kwestie bagatelliseren of gezien het feit dat een klein aantal etnische minderheden deelnam aan het veldonderzoek, ze geen alomvattend beeld hebben van het bestaan, de vormen en uitingen van racisme in het basisvoetbal.

Gebrek aan begrip van institutionele factoren die racisme in stand houden

Hoewel er een algemene waardering is voor de vormen waarin racisme binnen de context van amateurvoetbal kan ontstaan, blijkt uit het onderzoek een gebrek aan begrip van de institutionele manieren waarop racisme plaatsvindt. Ondanks een impliciet begrip van wat racisme en discriminatie inhoudt, lijkt het dat er een gebrek is aan bewustzijn in academische en beleidsliteratuur over systemisch racisme en wat bewust als racistische discriminatie in het basisvoetbal wordt erkend.

Behoefte aan Coördinatie en holistische acties om racisme in het amateurvoetbal aan te pakken

Er lijkt een hiaat te zijn in de coördinatie tussen voetbalacademies – clubs en het onderwijssysteem dat, zo lieten de deelnemers van het onderzoek weten, enorm nuttig zou zijn bij het aanpakken en uitroeien van racisme in het voetbal. Bovendien spraken de deelnemers tijdens interviews en focusgroepen hun steun uit voor holistische en gestructureerde acties die coördinatie en gezamenlijke initiatieven met de betrokkenheid van voetbalclubs, de voetbalautoriteiten en ouders zouden inhouden. Het onderzoeksteam kreeg te horen dat het van groot belang is om ouders bij het debat te betrekken om een cultuur van acceptatie te vormen en de ruis te beperken bij de signalen die de kinderen krijgen. Het competitieve karakter van sommige academies lijkt de druk op kinderen te vergroten en geeft tegenstrijdige boodschappen. Deze verschillende pedagogische benaderingen produceren culturele ruis waardoor voetballers in de war kunnen raken. Dit vergroot de kans dat er niet-inclusieve boodschappen gedeeld worden.

Onvoldoende rapportagemechanismen

De meerderheid van de mensen die aan het onderzoek deelnamen, gaf aan onvoldoende informatie te hebben of niet te weten waar en hoe ze gevallen van racisme kunnen melden. Ook is het belangrijk om te vermelden dat sommige deelnemers vertelden dat ze er geen vertrouwen in hadden dat als ze een racistisch incident zouden melden, de relevante instanties of autoriteiten ook daadwerkelijk passende maatregelen zullen treffen.

Behoefte aan en Grote Belangstelling voor Trainingen in het Veld

Uit het onderzoek blijkt dat de belangrijkste doelgroepen van het TACKLE-project – voetbalcoaches, professionals en belanghebbenden – aanzienlijke interesse in leermiddelen en trainingsmogelijkheden tonen. De deelnemers benadrukten de noodzaak van dergelijke trainingen en hun interesse om deel te nemen aan en te profiteren van dergelijke leermiddelen en -kansen zodra het projectteam deze beschikbaar stelt. Bovendien lieten ze weten dat zo'n leeraanbod onder de aandacht moet worden gebracht bij de relevante autoriteiten, bijvoorbeeld voetbalbonden, zodat het wordt geïnstitutionaliseerd en geïntegreerd in de bestaande opleidings- en leeractiviteiten die aan voetbalcoaches en professionals worden aangeboden.

Conclusies

In alle vijf de landen van het onderzoek komt racisme tegen zwarte spelers vaak voor. In Nederland blijken zwarte, Marokkaanse en Turkse voetballers het vaakst het slachtoffer te zijn van discriminatie, terwijl antisemitische leuzen en seksistisch en homofob misbruik een veelvoorkomend kenmerk van de sport blijven. In Roemenië weerspiegelt voetbal de discriminatie van zwarte spelers, de Hongaarse minderheid en de grootste etnische minderheid in Europa: de Roma. In Ierland weerspiegelen de discriminatie van de Trevellers en religieus sektarisme een historische verdeeldheid. Georganiseerde extreemrechtse groepen in het voetbal zijn vooral in Griekenland, Cyprus en Roemenië een aanwezig kenmerk – ze tonen neonazistische paraferalia en richten zich op minderheden, vluchtelingen en politieke tegenstanders op en buiten het veld.

Veel voetbalbonden in heel Europa hebben geen strategieën en actieplannen om discriminatie aan te pakken, waarbij de omvang van het racismeprobleem vaak ontkend wordt. Uit dit onderzoek blijkt dat hun reacties op de kwestie zich beperken tot de deelname aan algemene bewustmakingscampagnes die door de UEFA of het Fare-netwerk georganiseerd worden, zoals de #FootballPeople-actieweken. Bovendien blijft veel van de discriminatie waar spelers onder lijden nog ondergerapporteerd. Dit is het gevolg van het ontbreken van meldingsmechanismen of systematische controle. Wanneer er maatregelen worden getroffen om discriminatie aan te pakken, reageren ze nogal reactief na incidenten, en pakken ze geen structurele problemen aan. Ook bieden ze geen duurzame antidiscriminatiemaatregelen of training aan spelers en coaches.

Ondanks de verschillen in veel voetbal- en maatschappelijke omgevingen in de projectlanden, leken de behoeften en lacunes die door de belanghebbenden geïdentificeerd werden om discriminatie effectiever aan te pakken, sterk overeen te komen. Een gebrek aan systematische aanpak en consistent actie ondernemen door voetbalbonden om discriminatie en racisme aan te pakken, ontbreken van rapportagemechanismen en gegevensverzameling, samen met een gebrek aan training voor spelers en coaches op professioneel en basisniveau blijken de belangrijkste uitdagingen te zijn.

Een aantal andere belangrijke bevindingen in het veldonderzoek uit de projectlanden zijn:

- Een gebrek aan levenslang leren over kwesties als racisme en discriminatie en inclusiepraktijken;
- Een gebrek aan coördinatie tussen belanghebbenden en het begrijpen wat hun rol hierin is;
- Een gebrek aan erkenning van vormen van institutioneel racisme en de reproductie ervan;
- Het bagatelliseren van racistisch gedrag door gebrek aan normen en duidelijke meldingsmechanismen;
- Een gebrek aan proactieve maatregelen door de bestuursorganen en autoriteiten in de voetbalsport;
- Een concurrentiedruk op jonge leeftijd kan leiden tot een cultuur van uitsluiting;
- Een gebrek aan bewust omgevingsontwerp om een cultuur van inclusie te stimuleren vanwege lage prioriteit

Hoewel er een gezamenlijke inspanning, concrete betrokkenheid en leiderschap van de nationale voetbalbonden is vereist voor veel van de vastgestelde problemen, kan de training voor spelers en coaches door de maatschappelijke organisaties verzorgd worden.

In dit opzicht kan de ontwikkeling van een curriculum, toolkit en e-Learning-platforms binnen het TACKLE-project dienen om aan de meest dringende behoeften van de spelers, coaches en ouders te voldoen bij het aanpakken van racisme en andere vormen van discriminatie.